

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 20 noyabr (Çərşənbə günü) tarixli 45-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transferasiyası

AZƏRBAYCAN

Çərşənbə, 13 səfərlümüəffər sənə
1337. 20 təşrin-i-sani sənə 1918.

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi,
iqtisadi türk qəzetəsidir

Məhəlli-idarə:
Bakı, Vorontsovski və Qubernski
küçələrin künçündə 4 nömrəli evdə
"Azərbaycan" idarəsi.

Telefon nömrə: 39-60.

Tək nüsxəsi 50 qəpik.

Türk və islamliğa müfid məqalələrə
səhifələrimiz açaqdır.

Dərc olunmayan övraq iadə edilmez.

Dərc edilən məqalətin müəfatını
idarə təyin edir.

Abunə şəraiti:
Yanvarın birinədək Bakı üçün 24,
başqa şəhərlərə 35 rubladır.
Bir aylığı Bakıda 12,
başqa şəhərlərdə 19 rublədir.

Elan fiatı: sətəri 2 rubla. Kərratla gedən
elənlər üçün güzəşt edilir.

İNNA LİLLAHİ VƏ İNNA İLEYHİ RACIÜN

Qafur Rəşad Mirzəzadə kamaliyə's və təhəssürlə [böyük bir kədar və hasratla] öz sevgili qardaşı, müəllim və mühərrir **Ağahəsən Mirzəzadənin** ölüm xəbərini qövməqərabə və dostlaşınlarına xəbər verir. Təşviyi-cənəzə [cənəzənin yola salınması] bu gün çərşənbə [çərşənbə] günü sübh saat 10-da Nijni Təzəpirski küçədə 25 nömrəli evdən götürülüb Təzəpir məscidinə aparılacaqdır.

ELAN

Bakı valisi Məhəmməd Fəthi bəy vəzifə icrası üçün quberniya qəzalarına gətdiyinə görə, Bakı quberniyası və sabiq qradonaçalstvası daxilindəki məsələlərdən naş [ötrü] vali baş müavini Müseyib bəy Axcanov və sabiq baş müavin işlərindən naşi vali kiçik müavini Əli bəy Zizikskiyə müracət etməlidir.

732 1-1

QİSMİ-RƏSMİ
[RƏSMİ HİSSƏ]

Hökumət qərarıdır

Avtomobil qərarı, Ejen Şmid zavodu əmələ [fəhlə] və qulluqçuları ilə ingilis müəssisələri qulluqçularına verilərk üçün Ticarət və Sənəət [Sənaye] Nəzarəti ixtiyarına 200 min manat para buraxılmışdır.

Maarif nazirinin məruzəsinə görə, hökumət mətbəələrində olan qulluqçu və əmələlirin məcəbini artırılır.

Səhiyyə Nəzarətində

* Gəncə quberniyasında Bərdə kəndinin tabibi Yakuboviç öz arızası mövcubinə [əsasında] bu il kanuni-əvvəl [dekabr] ibtidasından [avvalından] öz vəzifəsindən kənar edilir.

* Gəncə həbsxana tabibi Ağalar bəy Ağalar bəy oğlu Səfikürdski bu ilin təşrin-i-sani [noyabr] 14-üdə Gəncə quberniyası təbibinə müavin təyin edilir.

* Səhiyyə Nəzarətinin baş dəftərdarı Matuzova bu il təşrin-i-sani [noyabr] 11-indən tibb[i] statistika şöbəsinin kargüzar müavini təyin edilir

Səhiyyə naziri Rafibayov

Ziraət [Kənd Təsərrüfatı] Nəzarətində

Bu il təşrin-i-sani ibtidasından Hüseyn bəy Mirzəcamalov Ziraət nazirinin katibi təyin edilir.

Ziraət Naziri X. Sultanov

BAKİ, 20 TƏŞRİNİ-SANİ

Keçənlərdəki hərc-mərci, təzəllümü [zülmdən şikayətlənməni, zülmkarlığı], fitnə və fəsadı görən əhali indidə də belə şəhərimizdə bir qılıq [mübahisə] gördükdə və ya eşitdikdə cürəbacırua fikirlərə və təşvişə düşüb dükənləri bağlamaqla və qoşun sürüsüz kimi ora-bura qaçıb əhali arasına vahimə [panika] salırlar. Bu isə kiçik bir hadisəni böyük bir münəcişəyə və ya qeyrə münəcişəyə [çəkiş, çevirib] bəzi vaxt nəinki bir "sul-hərəkət" [lə [pis davranışla] iş tamam olur, bəlkə aralıqda filhaqqı [döğrudən də] başqa namünəsiş şeylər törəyir. Bunun da nəticəyi [nəticələrini] nə qədər fəhə olacağı hamıya məlumdur.

Azərbaycanımız paytaxtı olan Bakıda bu gün öz qoşun hissəmiz yoxsa da, İngiltərə, Fransa və Amerika kimi mədani millətlərin mün-təzəm qoşun hissələri vardır ki, Bakıda yaşayan bütün əhalinin bələfərq-dini-millət [din və millət fərq olmadan] əsəyşini müəhəfizə etməsini öz öhdələrinə almışlar.

İngiltərə, Fransa və Amerika əhalisi arasında pozğunluq və ya digər binəzəmliq [intizamsızlıq] görülməmişdir. Oralarda yalnız, yə inqilab ola bilər ki, o da dünyada xariqulədə bir vüquət [fövqəladə bir hadisə] münəsiabatı ilə və ya nüməyışlər olur ki, əhali yəna də mühüm bir vüquət münəsiabatı silahsız, dinc və fəraqət bir cəmmi-qəfir [böyük bir qələbəlik] təşkil edib hökumətə və ya parləmana öz ərzi-həllərini və istəklərini dəyərlər və ya münəcişlər yazıb siyasi və ya iqtisadi vəziyyətlərinə dair nitqlər söylərlər. Buralarda, küçələrdə başqa münəcişlər və mücadilələr olmaz. Çünki, böylə şeylər nə əhali tərəfindən sadir olar [meydana gəlir] və nə də polis qoyar. Siyasi firqələr bir-birinə və ya bir millət nüməyışlərini digər-lərinin əleyhinə təcavüz etməsini – burası nə İngiltərə və nə Fransada görünmüşdir. Böylə fəhə hadisəsinin vüsətinə [yayılmasına] yalnız Rus çarlığı müasidə verirdi. Lakin ingiliss və fransızlar üçün bu təəccübəmiz [təəccüblü] bir vəqə [hadisə] ola bilər.

Buna görə əhali, baxıusuz [xüsusilə] müsəlmanlar bilməlidir ki, bizim əsəyşimiz mətin bir əldədir. Həmin əsəyş pozmaq istəyənlər hərif tapırlarsa, onun öhnünü ham polisimiz və həm də şəhərimizdə əsgəriyyə qüvvələri alında olan Müttəfiq Komandanlığı həman dəm alıb, münəcişlərin rüşəsinə [kökünü] kəsərlər. Buna görə heç bir əndişəyə məhəl [yer] yoxdur. Hər bir şəxs öz hüquq-həyisiatını və şərəfini müdafiə etməklə bərabər, şəhərdə vahiməyə yer verməməlidir.

Bunun üçün lazımi müəssisələrimiz mövcuddur ki, bir kəsə, kim tərəfindən olur-olsun, bir təcavüz, ya əziyyət olsa lazımi yerlərinə bildirməlidir. Lakin, vüquatin və hadisənin başqa bir rəng almasına məhəl verməməlidir. Bolşevik və daşnak əyyamı artıq keçmişdir.

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Moskvadan bütün suralara xəbər verilir ki, Belebey Şura əsgərləri tərəfindən alınmışdır. Şimali cəbhədə: Arxangelsk dairəsində, Plesetsk-Yeletsk tərəfdə bizim dəstələrimiz altı verst ilerləyib, Kadış şimalında olan mövqeyi zəbt etmişlərdir. Cənub cəbhəsində: Voronej hissəsində Valuy tərəfindən düşmənin yüz nəfərdən ibarət dəstəsi sərhəd müəhəfərimiz tərəfindən dəf edilmişdir. Yevstratovka tərəfdə qabaq dəstələrimiz geri çəkilməmişdir. Şərq tərəfdə əsgərlərimiz Kozinkanı işğal etmişlərdir. Pavlovsk və Bobrovsk tərəfində vəqə olan inadlı müharibələrdən sonra bizim dəstələrimiz geri çəkilməmişdir. Novoxopyorsk istiqamətində bizim dəstəmiz Koleno kəndini zəbt etmişlərdir. Balaşov-Kamişin tərəfdə əsgərlərimiz müharibə ilə Nikolayev, Kupava və Tyumenovkanı işğal etmişlər.

Kamişin istiqamətində sağ cinah hissələri Popovka, Filinka və Danilovka tərəfdə hücumə başlamışlar. Hücum müvəffəqiyyətli bir surətdə genişlənməkdədir. Kizlyar dairəsində bizim əsgərlərimiz yəna təzadən Çornırnoku almışlardır. Şərq cəbhəsində Samara, Orenburq istiqamətində əsgərlərimiz müharibə ilə Nikolayevka, Antonovka, Kirsanovka və Yelarskna xəttinə qədər irəliləməyə

etmişlərdir. Əsirlər tutulub, top və qeyri mühimmat [ləvazimat] qən-imat alınmışdır. Ufa istiqamətində Kamış, Sadak, Radovka ilə Abdullino və Yakovlevka stasyonları əsgərlərimiz tərəfindən zəbt edilmişdir.

Belebey şimal-qərbində İsametovo və Turayevo mövqələri işğal edilib, top və iki pulemyot alınmışdır. Votkinsk dairəsində əsgərlərimiz düşməni Sidorovka və Osinovkadan çıxardıqda, düşmənlər təzə qüvvə alıb Osinovkanı qaytarmağa müvəffəq olmuşdur. Perm dairəsində, Krasnoufimski istiqamətində əsgərlərimiz hücumə keçib, Poyeduxinonu, Lyok çayınəndə olan hamı kəndləri Tatarskaya Birmadan Bolşoy Lyoka qədər işğal etmişlərdir.

Lisvenski dairəsində Kinovski zavodunu aldığımız zaman düşməndən 1300 əsgər və 12 zabit əsir etmişik. Kuşvinsk istiqamətində əsgərlərimiz Aktay çayını keçib müharibə etdikdən sonra, Aktay kəndini zəbt etmişlər.

Nikolayevski-Uralski istiqamətində əsgərlərimiz hücumə keçib, Peremyotni stasyonunun 15 verst məsafəsində olan bir çox kəndləri işğal etmişlərdir. Şimal tərəfdə Volçansk, Koşmarıyov və Sobolev zəbt edilib, düşmənlər əks-hücumları dəf edilmişdir.

QƏZETLƏRDƏN

Rusiya şimalında

Kiyevdə müntəşir [naşr olunan] "Russkiy qolos" qəzetəsi sansür [senzura] icazəsi ilə xəbər verir ki:

Moskvanın məlumatlı dairələrində dəvəran edən [dolaşan] şayi-ata [şayiələrə] görə, Amerika rəisi-cümhuru [prezidenti] Vilsonun israrı ilə Müttəfiqlər bolşevizm müqabilinə [bolşevizmə qarşı] geniş miqyasda müqabilizəyə başlamışdır. Müttəfiqlər almışlardır.

Arxangelsk dairəsində güyə 110 min nəfərlik Müttəfiqlər qoşunu cam olmuşdur. Bunların arasında rus könüllüləri də var. Şimal ordusu adlanan bir qoşun, Şimali Dvina çayı boyu ilə hücumə keçmişdir və hücumunu dəmiryol xətti ilə Vyatkayədə davam etdirəcəkdir.

Perm-Kama dairəsində əməliyyatda bulunan çexoslovak qoşunları dəxi Vyatkaya gəlməlidirlər. Bu hərəkətdən məqsəd bolşevik dəstələri müqabilinə müttəhid [vahid] bir cəbhə hasil etməkdir.

Bu əməliyyat müvəffəqiyyətə xitəmpəzir oldu [baş çatdı] təqdirdə, bolşevik qoşununun vəziyyəti fənaləşəcəkdir. Şimal ordusu ilə çexoslovak dəstələri birləşsələr, Sibiriyanın müxtəlif nöqtələrində əməliyyatda bulunan bolşevik dəstələri tamamilə mərkəzdən ayrılaraq təslimə məcbur olacaqlardır.

Bolşevik qoşunları arasında bu münəsiabatla böyük həyəcan var. Müsəllah [silahlı] qüvvələrə müqavimətdən aciz olan bolşevik dəstələri silahsız camaatla nəhayət dərarəcə fəna rəftar edirlər.

Yapon qoşunları artıq Baykal gölünün bərisinə keçmişlərdir. Sibiriya dəmiryolundakı tunellərin patladılması haqqında bolşevik qəzetələri tərəfindən buraxılan şayiələr yalandır. Baykaladakı amerikalılar yolları gözəl bir surətdə müəhəfizə və yapon qoşunları-rının arxasını təmin edirlər.

Ukraynada

Kiyevdə Sofiya kilsəsində "Novoye vremya" qəzetəsinin məşhur mühərriri Menşikov üçün ayini-ruhani [ruhani ayin] icra edilmişdir. Menşikov bu axırlarda müharirlikdən və camaat işlərindən əf çəkib Valdaiya yaşadıqlı halda bolşeviklər tərəfindən güllələnmişdir.

Krimda

- Krim Hökuməti Ukrayna ilə olan müzakirət tarixini "Yaşıl kitab" namində nəşr etməyə hazırlanmışdır.

- Büttün tatar təşkilatları və kənd cəmmiyyətləri nümayəndələrinin ictiması [yığıncağı] dəvət ediləcəkdir. İctima məramnaməsində olan məsələlər bunlardır: Nahiyyə parlamanının dəvəti, hökumət təşkil edilməsi, qurultay intixabı [seçkiləri], hal-hazırdakı Tatar Milli Direktoriyasının [Hökumətinin] mühasibəti [hesabatı].

Odessada

"Odesskiye novosti" qəzetəsi yazır ki, dünən bütün şəhərdə top və tüfəng atəşi davam edib, həyəcana bais olmuşdur. Axsama qədr və atışmanın səbəbi dürüst məlum olmamışdır. Dyukovski bağında gündüz bir top gülləsi patlamışdır. Şəhərin Privoz tərəfində bir çox adamlar həbs edilmişlərdir.

(Bu xəbərindən qəzetədən çıxarılmışdır).

ZAQAFQAZIYA
SOSIAL-DEMOKRATLARININ
TELEQRAFLARI

Zaqafqaziya sosial-demokrat təşkilatlarının 8-inci ictiması [qurultay] aşağıdakı təbrik teleqraflarını göndərmişdir:

1) Zaqafqaziya sosial-demokrat təşkilatlarının 8-inci ictiması Rusiya Sosial-Demokrat Fəhlə Firqəsinin Markazi Komitəsi namindən Rusiya sosialist firqəy-i-kəsbəsinə [proletariatına] öz qardaşlıq salamını göndərir. Qardaş öldürücü cəhan müharibəsi sönüb, beynəlmilləliyyəti bayramı başlanmaqda Rusiya firqəy-i-kəsbəsinə müharibədən ona vurulan zərəblərdən və demokratiyanın məğlub olmasından düzəlməsinə ümidvar olur. Bu bədbəxtlikləri dəf etmək üçün vaxtılı-vaxtımda beynəlmilləliyyətin kifayət qədər qüvvəsi olmamışdır. Beynəlmilləliyyətin verilməsi ilə Rusiya sosial-demokratiyasının və Rusiya firqəy-i-kəsbəsinin dirilib onu bərpad edən qüvvələrə qalib gələcəyinə və sosia lizmin düz və doğru yolu olan büttün cəhan demokrat hərəkəti cərgəsinə təzadən öz yerini tutacağına ümidvar olur.

2) Almaniya da olan inqilab bayramı günlərində Zaqafqaziya sosial-demokrat təşkilatlarının 8-inci ictiması alman sosial-demokratiyası namində [timsalında] alman firqəy-i-kəsbəsinə öz salamını göndərir. İctima ümidvar olur ki, öz vətəni müharibə bədbəxtliyindən və imperializmdən xilas etmək üçün monarxiya təzvi-idarəsini [rejimini] endirib və demokratik cümhuriyyəti bərpa edilməsi təşəbbüsətinə əlinə alan alman firqəy-i-kəsbəsinə öz ali məqsədinə nail olar.

3) Zaqafqaziya sosial-demokrat təşkilatlarının 8-inci ictiması dörd illik qardaş öldürücü müharibədən sonra birinci dəfə cəbhələrdə qan tökülmədiyi gün cam olub beynəlmilləli firqəy-i-kəsbəsinə öz qardaşlıq salamını göndərir. İctima, beynəlmilləliyyətin diriləcəyi [günü] yaxın olduquna inanır. Aləmi-insaniyyət də imperalist müharibəsindən almış olduğu yaraları bununla sağalda biləcəyini gözləyir. İctima ümidvar olur ki, təzə həyata başlayan beynəlmilləliyyəti tarix tərəfindən meydana qoyulmuş olan zəhmətkeşlərin azad edilməsi ilə sosializmin möhkəmlənməsi məsələlərini həll etmək üçün qüvvə tapa bilər.

İMLA MƏSƏLƏSİ

Bir millətin dərəcəyi-tərəqqisini [inkişaf səviyyəsini] təyin etmək üçün baş vəsilələrdən biri də dili və ədəbiyyatıdır. Ən mütəmaddin [mədəni] millətlər ən gözəl, ən ətraflı, millətinin bütün duyğularını, bütün fikirlərini, bütün əməllərini [arzularını], bütün ehtiyacını təsvir edici ədəbiyyatı malikdirlər. Cahil millətlər isə hər bir cəhətdə zəif [zəiflik, gerilik] göstərdikləri kimi, ədəbiyyatca dəxi zəiflərdirlər. Mütəmaddin millətlər ədəbiyyatın iç ələmi ilə, mənaviyyətlə uğraşırdılar. Meydana atdıqları əsərlər, təsvir eddikləri təbiətin gözəllikləri, hissələrin incəlikləri, təsirləri ilə və ya əksinə olaraq təbiətin istənilməyən, bəyənilməyən hallarını vücutundun [var olmasının] pis təsiri və insanlar arasında vüqu bulan [baş tutan] əlaqələrin, təpənışlərin [davranışların] acılığı ilə ciddiən rəqabətdə bulunurlar və əksəriyyəni faiq [üstün] olurlar. Böylə ki, şairlər, ədiblər deyil, təbiət və müsəvvərat [təsvirçilər] müqəllid [taqlıdçı] sanılırlar.

Biz isə ədəbiyyatın dıx [xarici] tərəfini hənüz düzəltməmişik. Biz dedikdə, Azərbaycan türklərini nəzərə alırıq. Fərçənd, təndiq edəcəyimiz cəhət bizdəkindən bir qədər az olaraq İstanbul, Anadolü və başqa türklərdə dəxi mövcuddur.

Bu vaxta kimi yeni Osmanlı ədəbiyyatında bir və müəyyən bir imlanın hökməfırma [hökmərin] olması görülməyir. Hər şairin, ədibin imladə kəndi xüsusiyyətləri vardır. Bəzən Şekspirinlərin, Bayronların, Götelərin qibta edəcəkləri əsərlərə malik olan Əbdülhaq Həmidilərin, Sami Paşazadə Səzailərin hər vəchlə olmuş olsa [hər hansı yolla olur-olsun] şü ümumi mərəzə əlac etmədikləri, imlanı birləşdirmədikləri şayanı-təəccübdür [təəccübə layiqdir]. Hərə bəzi kəlimələri bir cür yazır. Kəndisini böylə yazmaqda haqlı sanır və kəndisində isbat dəxi edir.

Bizim həlimiz, və'izimiz [vəziyyətimiz] daha pisdir. Əvvəla, iki tərəfin arasında mütarəddə [tərəddüddə] qalmışıq. Böylə ki, kim olduğumuz və kim olmamız yaxşı olacağı bir dürlü təyin etməmişik. Gəh Azərbaycan türkləri tərəfinə yönəliklik, gəh yarımcı Osmanlı olur. Şü söylədiyimiz hərəkətlər ayrı-ayrı fərdlərə müxtəss [xəs, məxsus] olmayıb, bir fərdə bulunur. Böylə ki, bu yazıçı (mən dəxi onlardan qabaq o sırada) yazdıqlı bir məqalədə, bir rısalədə gəh Azərbaycan, gəh Osmanlı vəsivi işlədir. Gəh Osmanlı imalərinin birisini taqlıq, gəh bərakət birisini, ixtira etdiyimiz sayısz Azərbaycan imalərinin birisini və ya nəçəsini bir yerdə taqlıq edir. Bir qəzətə oxunarsa, müxtəlif, sirləri anlaşılmaz imlalar, bu gün bir imla, yarın başqa imla... Əcəba nə vaxta kimi? Mühəl [çətin; məmkünsüz] işlər vücut bulur, bizim şü "mümkünümüz" vücut bulmdu. Hələ şü "mümkünü" mühəl şəkildə uzun müddət saxlayacağıız.

Müəlliflərimiz pak naqış, müəllimlərimiz daha naqış... Qəzetələrdə oxuyuruq: filan dərülüməllimin [pedaqoqi məktəb] bu qədər, başqası filan qədər müəllimlər hazırlayıb, səhiyyə-fəaliyyətlə buraxmış. Faqət, Azərbaycan qalbi, ruhu olan Bakinin qəli, ruhu olan məktəblərində onlardan birisini bulamırıq. Onlarda əksəriyyə qəbaqki, türk dil və ədəbiyyatından hissələri [anlayış, pay] yalnız beşüq kitabların səthi mütəliasi[ndən ibarət] olan "məlumlar" meydan sürürlər.

Məktəblərdə 4-üncü sinfa kimi məcburən, 4-üncü sinifdən yuxarıya kəndi xahişləri üzrə əcnəbilər dəxi türk dilini təhsil edirlər. Bir müəllim "su" kəliməsini سۇ, başqası صو, üçüncüsü گاه صو; gah صو yazdırırlar.

Bir müəllim taş طاش; talmaq طالمق; kim کیم; şimdi شیمدی; asmaq اصمق; aslan اسلان; qorqudan قورقون; yigirmi يگرمی; qaytmaq قايتمق; yiqmaq ييتمق; gövqündən گوڤونتن; sevmək سهومک; başına باشنه; nazik نازک; kibi کيبی; işitmək ايشتمک; qeyrə-qeyrə... [hədsizdir] yazdırmaq. Başqası: داش; dalmac دالمق [ya دالمق]; şimdi شیمدی; asmaq اصمق [ya اسمق]; aslan اسلان [ya اسلان]; qorqudan قورقونتن; igirmi يگرمی [ya يگرمی]; yigirmi ييگرمی; qayıtmaq قايتمق; yiqmaq ييتمق [ya qayıtmaq قايتمق; yiqmaq ييتمق]; gövqündən گوڤونتن; sevmək سهومک; başına باشنه; nazik نازک; kibi کيبی; işitmək ايشتمق; qeyrə-qeyrə... [hədsizdir]. Üçüncüsü gəh əvvəlki, gəh axırkı surətdə yazdırırlar.

İki şivəni bir-birinə qarışdırmaq [ya olduqca qaydasız bir surətdə qarışdırmaq] ikisini də qiymətdən düşürür.

Əbdülvahab Məhəmmədzadə

TÜRKİYƏDƏ QADINLIQ MƏSƏLƏSİ
"Feminizm"

Qadınliq həyatı-ictimaiyyəyimiz [ictimai həyatımız] içərisində ifa edə gəlməkdə olduğu rolu haqqı ilə tədqir edil[me]diyindən pak böyük xətərlərə düşürük. Bu ana qədər bir çox müharirələr, müəlliflər qadınliq haqqında yazdıqları yazılar mətlub vəchlə [istənilən kimi] əfkəri-ümumiyyə [ictimai rəy] üzərinə təsir yapamırdı. Bu nöq-tey-inəzərdən Türkiyədə oyanan cərəyanlardan bəhs etməklə "feminizm" (qadınliq) məsələsi haqqında bir qədər məlumat vermək istəyirik. Çünki ciddi surətdə tədqiqə möhtək məsələlərdən birincisi budur.

Qadınliq Türkiyədə bu surətlə oyanıdı? Daireyi-şümulu [həhatə dairəsi], xəlqi mahiyyəti, tarixi təsirat [təsirləri], ictimai hadisətdə feminizm cərəyanlarına yol açması və 10-uncu əsrə – 20-nci əsrdəki qadınlar tədqiq, həyatı-aillə [ailə həyatında] oynadıqları rollar, istiqbal qeydi-əndişələri [gələcək qorxusu, narahatlığı] və hissəyiatını-əncəm. Bu nöqtəyi-nəzərdən mühakiməti-qəsiranəmi [qısa mühəkimələrimizi] yürütmək fikrindəyəm. Azərbaycani feminizm haqqındaqı vüsəti-məlumətina [məlumat həcminə] bir səhiyyə daha əlavə şərəfini ehraz etmiş [qazanmış] olaram.

Nuri-irfan [va] kəmaləti-mədanıyyətin [mədanıyyətin] yetkinliklərinin, fəzilətlərinin] çirağı, onun mütəmminatı [tamamlayıcısı, kamilləşdiricisi] onları maariflə mühləmdir [ilhamlanmışdır; onlara maarif əta edilmişdir]. Buna sübhə yox. Mədanıyyəti çöleyi-şüarının [şüarının] qədasininin inikasatı [əksləri] bittəb [təbii ki] bu yurdcuqda yaşayan qadınlarımız, əlbəttə bir əsər göstərəcəkdir. Buna yurd-cühan həyatı-irfanına bigənə olan qadınlar bir nəbzəciq [azacıq] bəhs edərəkən, sübhəsis, ruhu titrayacaq, mədanıyyətdə doğru incəzab [coşmaq, vəcdə gəlmək], fikri mütəmayil [təmayüllü] xislətlər təbiətlə kəndiliyindən tülu edəcəkdir [aşkara çıxacaqdır]. Bu vəsilə ilə bulunmuş məlhuz olan [təsvəvürdə cəmlənən; ağıla gələ bilən] "fanatizm", ləvi müttəəssibin[in] əfkərinə [təəssübkeşlərin fikirlərinə] qarşı üyənli-üşyan [üşyan bayrağı] qaldırması olacağıız. Ancaq mədanıyyəti nuruna doğru qoşmuş bulunacağıız.

Bəni-bəşarın [bəşəriyyətin; insanlığın] nisfini [yarısını] təşkil edən bənəti-Həvvanın [Həvvanın] qızlarını; qadınların] müxtəlif əqvam [xalqlar] içərisində layiqi bulunduğu məzayəyi-aliyyə [ali məziyyətlər, yüksək keyfiyyətlər], fətanəti-kəmilə [kamilləşmə], nəcabəti-fitryyətin [fitri nəciibliyin] müvəllədatına [doğulmasına, meydana gəlməsinə] səbəb olduqları kimi, ən cəbilibiyyətsiz [xarakter-siz; yaramaz] bir xislətləndəymi [və müttəəllil [məyəsə xarəb, pis xasiyyəti] insanların kəffeyi-nəşətgəhi [meydana çıxdığı büttün yerlər] o ağışimədir [ana qucağı] deyilmi? Mən bu iki fərçin birisini

mərəzi-ictimai [ictimai xəstəlik], digərini mədəniyyətin şəşəyeyi-fitrati [fitrətinin dəbdəbəsi, parlaqlığı] olaraq zikr edə bilərəm. Yox, əgər, qadınliğı avamfiribənə [avamlara məxsus] düşüncələrə iqləq edər isə [açıqaydın olmayan tərzdə ifadə etsək, gəvələsək] məsələyə haqqı ilə tənvir etməmiş [işiq salmamış; işıqlandırmamış] olacağıız.

Məhdi-mədanıyyətin [mədanıyyəti bəşiyinin] əvvəla ağışü-madərdən [ana qucağından] südurunu [əmələ gəldiyini] fikrinizə qavrayın, dünyada yaşayan şü kütləyi-bəşər təməvvücatı [dalğalanması; çəlxalanması] istə dürü-dürü mahiyyətdə, dürü-dürü tınətdə [təbiətdə; xasiyyətdə] olduquna nəzəran eyllik və ya fənalıq cəhət-inə sapacaq olan təbiətin bidayatını [başlanğıcını] arasırdımaq surəti ilə fikrinizi təşrih edalim [şərh edalım; açalım].

Təkməlləti-ğulnuna [cürbəcür kamilliklərə] şərik olan qadınlar olduqı kimi, saynəğa tükənməyən bir taqım bədəyeyi-xilqətə [yaradılışın gözəlliklərinə, incəliklərinə] də malik və sahib bulunmaqdadırlar.

Bəşərin meyl etdiyi təbii mücadilətdə [mübarizələrdə] təbiətin məhasini [gözəllikləri] qüdrətini tərannümü etdiyi dağıqlərdə gərək cələlad [mətanət, dayanat] və gərəksə rıqqəti-hissiyatı [duyğuların incəliyi] cəhətlərində dəima dərəcəyi-kamaldə [kamillik dərəcəsinə] gürürüz.

Mən büttün bu xislətlərin məyeyi-hüsuləyətəsinə [əmələ gəlməsinin məyasını] kamilən [tamamillə] qadınliqə ictimai ictima etmədik [toplamaq; bir yərə yığmaq] istəyirəm. Çünki o nurifəza [fəzanın nuru] da, zülmatdə doğduqı kimi, ələmi-nuraniyə [nurani ələmdə] nurlara qərq olar. Kəndi mühitində bir günəş qədər rövnaq-dar [parlaq] bulunduqca, büttün mücavir üməmi [qoşnu millətləri] də feyziyab etməklə kəndlilə də zövqəb olar [həzz alar]. Yəni, şəxsi qavəlar istidhaf [hədəflənmək] məqsədi ilə mədanıyyəti çəlangini sartaçı-ibtihacı [şadliq taci] olaraq daşır isə həmcinsinə və bənibəşərə [insanlığa] xidmət etmiş olacaqdır. Gələlim sədədə [səas mövzuya].

Türkiyədə "feminizm" nə surətlə tələqqi edilirdi [başə düşülürdü]? Sonrakı təkamülü nasıldır?

Türkiyə, dövrü-istibdadın [istibdad dövrünün] əsari-nühəsətəkarisi [uğursuz, nəhs təsirləri] səbəbi ilə qadınliq üzərinə cərəyanlar oyandırmışdı müasid deyildi. Bir cəmiyyəti vəsitasilə əfkəri-əhrəranəni [azad fikirləri] nəşr və təmim [yaymaq və ictimailəşdirmək] mümkün mü idi? Darhal Fizan və Yaman çöllərinə sürülər, qızgın günəşin atəşləri içərisinə atılar, öylə bir vücut

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 20 noyabr (Çərşənbə günü) tarixli 45-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

aliyələr [aliliklərə, ucalıqlara yaraşan şeylər] kamilən [bütünlüklə, hamısı] bu nəzari-eşqin pişəbdəbinanası [eşq nəzarinin bədbin çöhrəsi] öünə sarilir. Müşəqqədrəti-dövlət [dövlətin müqəddəratı] bir tərəfə buraxılır. Milyonlarda insanlar o canavari-şəhvətpərəstanın [şəhvət düşkünlü canavarların] əllərində qalib gədərdi. Bu surətdə [bu halda] qadınlqq nasil ehyə olar [dirçəlgər]?

Əbdüllətif

POSTA VƏ TELEQRAF MƏKTƏBİ

Son zamanlar vətənimizə ən lazımlı və böyük əhəmiyyəti haiz [daşıyan] bir şey varsa, o da Bakıda posta və teleqraf məktəbi açıl-masıdır. Bilümunu, posta və teleqraf ümüratında [işlərində] sabiq Rusiya dövləti zamanından başlayaraq, hal-hazıradaq işləyan fəqət [ancaq, yalnız] bir taqım məmurlar olmuşlar ki, onların səhlənkər-liqləri sayəsində [işlər] sühulətlə [asanlıqla] pözulmuş olur. Bununla da dövlət məkənasının [məşininin] mədəni bir cəhəti sarsilir. İşimiz bu kimi bir vəziyyət aldıqda, gənclərimizdən posta və teleqraf ümü-ratına [işlərinə] mükəmməl vəqif adamlar çıxarmalıdır ki, bunların fədakarlığı və işlərində kəsb edəcəyi [qazanacağı] ixtisas köməyi ilə qarşımızda duracaq maneələri ortadan qaldırmaq mümkündür olsun. Böylə olduqda, bu heyəti bir az yeniləşdirmək, idarələrdəki kəsf havanı bir az dəyişdirmək, “işləyib para almaq” tələbində olanlar miyanın[d]a [arasında] yerli əhalidən vətənə eşqlə qulluq edəcək cavanlarla idarələri doldurmaq lazim idi.

Bunun üçün də Posta və Teleqraf Nəzarəti [Nazirliyi] təşəbbüsü ilə Hökumət tərəfindən bu ümüratın [işlərin] elmi və əməli cəhətlərini öyrənmək üçün məktəb açılacaqdır. Bu məktəbdə islam-ların əksəriyyət təşkil etmələri mətlubdur [tələb olunur, arzu edilir]. Bu məktəbi bitirmiş məmurlarımız vasitəsilə oxndan bəri məmləkə-timizin ruhuna namütabiq [uyğun olmayan] qanunlarla idarə edildiyi-nə xitam çəkmək olacaqdır. Fəqət o zaman üçün Rusiyanın köhnə qanunları ilə gənc vətənimiz dolanmayacağı, artıq məmur əhalinin, əhali məmurun dilini, ruhunu bilməklə böyük ehtiyaclar rəf olub [aradan qalxıb] gedəcəkdir.

Bu kimi yeni qüvvələr vasitəsilə məmləkətin gərəək ticarət, gərəək sənəət [sənaye] tərəfləri tamamilə islah oluna biləcəkdir. Teleqrafın səlahiyyət kəsb etməsi [qazanması] nainki bərrı [quru], bəlkə bəhri [dəniz] ticarətimizə böyük fayda verəcəkdir. Bəhri ticarətin qüvvətlənməsi ilə Bəkinin iqtisadi xüsusiyyəti bir az asanlaşacaq, başqa diyarlardan aldığımız mali vəsaiti-nəqliyyə [nəqliyyat vasitələri] köməyi ilə həp Azərbaycanı canlandırməq imkanı ola-cacaqdır.

Bu məsələlərin siyasi və iqtisadi cəhətlərini nəzərə alıb, Hökumətimiz də bu məktəbi tamamilə bir milli məktəb şəklinə salmış olsaydı, ictimai və siyasi bir çox nöqtəyi-nazardan aski məmurları yeniləşdirməklə qazanmış olardıq. Bundan maəda [başqa], məmləkət üçün mədəniyyətə bir çox faydalar verəcək posta və teleqraf işlərinə kəndi vətənimizdə kəndi əlimizə almaliyız.

Nəzarətin və Hökumətin bu təşəbbüsünü alqışlamaqla, daxil olmaq imkanı olan gənclərimizi də bu məktəbə təşviq etmək istərdik. Bir şərtlə, bu məktəbi qurtardıqda, dövlətimizin yeni-yeni təmir olunduğunu və halın vəxamətini [təhlükəsini] nəzərə alıb, fəqət, vətən uğrunda bu gənclərimiz tutduqları mövqedə ibrazı-qeyrət edələr [qeyrət nümayiş etdirələr; səy göstəralər]. Uğurlar olsun!

M. Hənəfi

AĞAŞƏSƏN MİRZƏZADƏ

Millətimiz çalışqan cavanlarından birini də itirdi. Müəllim və mühərrir Ağahəsən Mirrzəzadə 27 yaşında ikən millətinə əlvində etdi. Mərhum, cavan ömrünün bir hissini Lahic və Kürdəmir qəsəbələrində müəllimlikdə keçirtirdi halda, digər qışınına də Bakıda mühərrir və mətbəəçilikdə keçirmişdi. Mərhum çalışqanlığı nəticəsi olaraq, müəllim olduğu vaxt məktəb işlərini bitirəndən sonra, böyüklərə də mənəfat verməkdən geri durmazdı. Lahicdə müəllim olduğu vaxt tez-tez camaatı yığib leksiyalar (mühazirələr) oxuyardı. Kürdəmirdə müəllim olduğu vaxt camaatı kənd ziraət və ticarət işlərinə tərgib [rəğbətləndirər, həvəsəndirər] və təşviq edərdi. Kürdəmirdə bağ salıb zənbil toxumaq işini nəşr etmək [yəyməq] üçün Qafqaz Maarif müdirinə yazıb, zənbil çubuqları gətirdib, əkdirmişdi. Arçılığa və süd hasilatına [istehsalına] dair nitərlər söylər-di. Odur ki, daima kənd əhlinin rəğbətini qazanıb, camaatın məhbub-bülgünlubu [qəlbinin sevdiiyi] olmuşdur. Bakıda yənə millətinin pişrətinə [təraqqısına] çalışıb, mətbuat ələminə diqqət vermişdi. Bunun üçün xüsusi mətbəə açıb, gündəlik qəzetə verməyə müvəffəq olmuşdur. Hər gün nəşr etdiyi “Sovqat” qəzetəsində müdir və mühərrirlik edib, var qüvvəsi ilə davamına çalışmışdır. Bu xüsusdə çəkdiyi əziyyətlər öz müqərrəblərinə [yaxınlarına] məlumdur. Ancaq, gündüz qəzetənin idarəsinə məşğul olduğu halda, gecələr də sübhə kimi yatmayıb qəzetəsinə məqalələr yazardı. Hər kas şirin yuxuya getdiyi vaxt mərhum oyaq qalıb yazardı. Odur ki, bu qədər əzi-yətlərdə cavan canı tabavər olmayıb [dözməyib], axırda vərəmə xəstəliyinə mübtəla oldu.

Mərhumun cənazəsi qarşısında gözələrim yaşlı deyirəm: Əziz və sevgili qardaşım! Vaxtsız ölüm səni bizim əlimizdən aldı. Dünən gecələr oyaq qalıb millətin üçün yazdığın qələmlə bu gün göz yaşımı mürəkkəb edib sənin alıcənanabənə işlərindən ancaq bir nəçəsini zikr edirəm. Yet, qardaşım! Çəkdiyin yorğunluqlara qarşı indi əbədi istirahət et! Allah sənə rəhmət eləsin!

Q. R.

RƏSULZADƏ MƏHƏMMƏD ƏMİN BƏYİN KONFRANSI

(42-nci nömdən məbəd)

Mərkəzi-İslama gəldikdə, oradakı ənənəti [ənənələri], o gözəlliyi, o məhəsini [yaxşı keyfiyyətləri] tamamilə dərk etmiş olursunuz. Tamamilə bunları gərə-r-görməz hiss edəcəksiniz ki, islam nöqtəyi-nəzərində İstanbul bədəyesi [incəsənəti] içində yeni bir həyat doğur. O vaxt anlırsınız ki, nə yolda və nə üçün bu qədər fədakarlıqlar olur, xariqələr göstərilir. O zaman etiraf edərsiniz ki, yeni doğmaqda olan həyat uğrunda həqiqətən fədakarlıq etmək türklər üçün lazımdır.

Məəttəəssüf [təəssüf ki], Türkiyədə deyil, bəlkə ələmi-İslamın həpsində ictimaiyyət [ictimai həyat] Avropadakı kimi olmayıb, fəlc [filic] bir halda qalmışdır. Avropanın bütün ictimaiyyəti xəlaq, yəna də xəlaq üçün doğu[lu]r. Ədəbiyyat ümum heyəti ilə, xəlaq ruhu ilə, xəlaq əfkanı ilə, ümumiyyət naminə yaşayır. Bizlərdə isə böylə deyil. Ədə-biyyatın əsaslarını xəlaqın mali etmək istəmədik. Ayrı-ayrı kimsələr pək alimdir, pək müxbirdir [xəbərdardır]. Fəqət, onu bir araya gəlsə onlarda bir ümumiyyət, bir həyat olmaz. Qiymətli bir həyati-ictimai [ictimai həyat] islam məmləkətlərinin heç birində yoxdur. Bunun ən doğru şəklini İranda görərsiniz. Küşlərin bir zibil yatağı, hər tərəfə baxılsa bir xarəbazar... Bazardakı satıcılar zir-zibilli qarşısındakı çaya atır, suyunu elə bir hala gətirir ki, baxmaq istəməzsən. Həman bu

ümumiyyət halını qiymətsiz edən, alçaldan cənabın həyat qapısın-dan içəri girdikdə evində bir cənnət olduğuna şaşıracasən. Bu nədir? Onun xüsusiyyəti [özü, şəxsi] üçündür. Bundan bəllidir ki, burada insanlar ayrı-ayrı yaşar, fəqət [yalnız, ancaq] xüsusi həyatın-dan ləzzət aparar.

Ədəbiyyat da öylədir. Şeirlərimiz hər bir şairin öz zövqünə mütabiq [uyğun] olmuş, olsa-olsa ətrafındakı bir taqım əhibbası [dostları], rüfaqası [yoldaşları] onu anlar. Yaradığı bədialər [bədii əsərlər], gözəlliklər fəqət onun kəndisi üçün imiş zənn edər, xəlaq üçün yazammaz.

Qərbdə isə böylə deyil. Orada bütün ədiblər, şairlər xəlaq dərinliyinə atılıb, onun içərisində duyduğu təsiratə, gördüyü həyata həp yazdığını uydurar [uyğunlaşdırar]. Olduqca həyati-ictimaiyyə həyati-mün-fəridəyə tərcih verilər [ictimai həyat fərdi həyatdan üstün tutular].

Qərbdə bugünkü tərəqqi ilə bizdəki bu inhitat [çöküş], bu iki ələmin miyanında [arasında] olan fərqi nəticəsindəndir.

Şərqdə bir zaman yüksək bir mədəniyyət var imiş. Lakin o da xas [bütün xəlaq deyil, sadəcə yuxarı təbəqəyə məxsus] olub, gündən günə zə’fə, izmihlala uğradı [zəiflədi, pözuldu]. Avropada isə ümuma mal olan mədəniyyət fəaliyyəti-əmmə [xəlaqın, geniş kütlələrin fəaliyyəti] sayəsində özünə tərəqqi yollarını aradı, buldu və bu gün də ondakı qələbə ilə bizdəki məğlubiyyət həp bundan dolayıdır.

İştə, bunu da türklər epeyi [yaxşıca] anlamış və bu yolda get-gedə tərəqqi etməkdədirlər. Bu yolda ədəbiyyat Türkiyədə gözəl bir mövqe tutur. Yeni türk ədəbiyyatı fəqət xəlaqın qalın təbəqəsinə enir və yazınlarının həpsi xəlaq üçün yazılır. Türklər ədəbiyyat yolunda çox çalışdılar. Bu vaxtdək onlarda bir çox tərcümələr olmuş, qərb ruhunda kitablar yazılmışdı. Fəqət qərbdən alınmış şəklın enyən qəbul edilməsi yanlış olduğu artıq bəllidir. Çünki iqlimdən-iqliminin fərqi vardır. Hər yerdə bir xüsusiyyət, bir də ümumiyyət olar. Sənət, elm, fənn ümumdür; dil, din, ənənət [ənənələr], ruh başqa-başqadır. Bunların hər birini qəbul etdikdə millətin ruhunu, xüsusiyyətini nəzərə almaq lazımdır.

İşböylə də Türkiyədə olmuş idi. Türklər bu vaxtdək London sayəhatindən, Parisdən, Hindindən və digər yerlərdən, əhəmiyyətsiz şeylərdən belə bəhs edib, bircə Anadolunu, bu gün bütün xariqələr, bütün rəşadətli yarıdıcısı, həp İstanbulu və başqa yerləri ərzaqla təchiz edən Anadolunu unutmuşlardı. Məktəblər tamamən İstanbulda, həyati-ictimaiyyə nümunələri İstanbulda, türklərin nəsi varsa İstanbulda idi. Anadolunun məktəbi yox, sənəti yox, bəlkə belə heyəti də yox kimi idi.

Şimdİ isə öylə deyildir. Yeni cərəyan Anadolu xəlqi ruhundan, həyatından, ehtiyacından yazır, dərdinə ağlayır. Bu da siyasətə təsir edir. Türk məhafilli [dairələri] də buna diqqət etməyə başlayır.

Əbdülləhim zaman İttihad və Tərəqqi firqəsi düşündürdü ki, hür-riyyət olsa hər millət kəndisini unudar. Həmişə qardaş kimi yaşamağa ibrazı-qeyrət edər [səy göstərar]. Böylə bir düşüncəni həyata da, siyasətə də tətbiq etdilər. Fəqət Məşrutyyəət [konstitusiyalı monarxiya] zamanı gəldi. Kimsə kəndisini unutmadı. Arnavudlar [albanlar], ermənilər, ərəblər hər kas kəndisini düşündü. Unudulmuş birca türklər qaldığını artıq görüdlər.

Bir türk müttəfəkiyi söyləyir ki, bən türklüyümü, fəqət hər mil-lətin Türkiyədə kəndisi üçün çalışdığı zaman duydum.

Türklər də ümumən böylə bir fikrə gəlmişdi. Ona binaən [gərə] türklərin siyasəti böyük bir təbəddülla [dəyişikliyə] uğrayıb, hər şeydə milliyət irəli sürülmüşdür. Lakin burada da bir qədər yanlışlıq, bir qədər ifrat edilibdir. Mələmudur ki, hər kas öz millətini istədiyi kimi digərini istəməz. Hər kasdə bir milliyət fikri müqəddəs tutular. Lakin bir fikrin müqəddəs olduğu kəfi deyildir. O fikir namüqəddəs yollarla yürüdülsə, fikir də namüqəddəs olacağı bəlli. Məsələn, bolşevizm əqədasinin müqəddəs olduğunu kimsə inkar etməz. Fəqət bolşeviklərin aparıldığı siyasət, tutduğunu yul namüqəddəs olduğundan, bu gözəl məs-ləki nə şəkllə saldığını görürünüz. Ələmi kəndilərindən müttəəffir etməklə [nifrət etməklə], həpsini bolşevizmdən ürkətdüdlər.

İştə, bu müqəddəs “milliyət” fikrində türklər də bir çox ifrata uydudlarındən dolayı, bir çox yerlərdə məmurlar digər millətlərə qarşı milliyətdən suiistifadə etdilər. Ümuri-idarələrdə [idara əməliində] əxlaqsızlıqlar vüqəda gəldi. Belə sui-istemal [sui-istifadə] müharibədən firsəti qanımadı bilən və bundan dolayı üşyan qaldıran ermənilər haqqında rəva görüldü. Lakin üşyan bir ermənilər miyanında [arasında] vəqe olmayır. Ərəbistanda asilər olur. Türk orudu çəkildiyi yerlərin həpsində qiymət başlanır. Muxtarlıyyət iddi-asına qalxırırlar. Böylə ki, ümumiyyət üzrə Türkiyənin daxilində rahatlıq pözulmuş olur. Bundan maəda [başqa] türk dörd il deyil, səkkiz il, bəlkə də bir az fəzlədir [artıqdır] ki, müharibə edirdi. Dörd böylə müharibədə Avstriya parçalanmaya başlamış, Almaniya da isə ölkə bir inqilab qopduğunu görürsünüz. Türk bu kimi hər bir cəhəti qüvvətli dövlətlər belə təqətfarsa [təqəti tutkən] müharibənin təzyiqləndən bu hala gəldi. Ondan maəda, müttəfəqlərin yekdigərindən [bir-birindən] əli də üzüldü, Türkiyə də mütarikəyə [atəşkəsə] məcbur oldu.

M. H.

Ədəbi sahifələr

QÜRBƏT ELLƏRDƏ YADI-VƏTƏN

“Kərpət”da İkan

 	 1 	
Qafqaz, ey sevgili, gözəl madər <p>Fitrətən çox dəyərlı, çox dilbər!</p>		
Ey vətən, ey zəmini-pürqıymət! <p>Qucağındır həqiqətən cənnət.</p>		
Dağların – sərbülənd, sərbəsəmə, <p>Pək gözəldir o səndəki sımə.</p>		
Ey zəmini behişt olan Qafqaz, <p>Yer üzündə yeganə bir əlməz.</p>		
Mə'dənin, mənbəyin, füyuzun var, <p>Hələ bakir qalan künuzun var.*</p>		
Göylərin pak, yerlərin fəyyəz, <p>Mötədildir həvalərin qış-yəz.</p>		

*Üstad Əkrəm Rəcəzadə mərhum “Qafiyə bəsiyyəyə [göza] deyil, samiyəyə [qulağa] aiddir” demişdir. Binaileyh [ona görə], “füyuz” ilə “künuz” qafiyə ola bilər.

TRANSLİTERASIYA İLƏ BAĞLI QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

lar.”: Bu cümlə belə başa düşülməlidir: “Şair və ədi-blərin təsvirləri o qədər realistdir ki, sanki onlar təbiəti təqild etmir, təbiət onları təqild edir.”

Türkiyədə qadınlq məsələsi
“Üfütürükçü”: guya dua yaxud cadu oxuyub üfütürək xəstələri sağaltdığına inanılan şəxs.

Ağahəsən Mirzəzadə
“Q. R.”: Bu imza Qafur Rəşad Mirzəzadəyə məxsusdur.

Rəsulzadə Məhəmməd Əmin bəyin konfransı
“M. H.”: Bu imza Hənəfi Zeynəliyə məxsusdur.

Xameyi-qüdrətin gözəl əsəri,
Məxzəni-fitrətin – işiq göhəri.

Axıyər hər yerində abi-həyat;
Nurlu Qafqaz, nə yerdədir züləmət?!

Dağlarındır mənəbeyi-ənhər,
Bağlarındır səhayifi-əzhar!

Ərimiş bir gümüş kimi abın;
Şe’rzadır layalı-mehtəbən!

Lövheyi-dilfuruzi-dünyasın!
Sən təbiət yerində hüsənasın!

Sən ki, ənmuzaci-ləfəzfətsən,
Mənbeyi-rövnəqi-ürəvətsən!

Çox gözəldir baharın, əzhərin!
Səni dərk etməyir sənin yərin!

Ey öhlə həmvəsuli əğyarın,
Sübhü vardır bu leyleyitarın.

Səni bir gün çocuqların biləcək,
İştə bir söz ki, doğrudur, gerçək.

Hələ cahildir ah... övlədin
Çox da əndərdir əhli-irşədin.

Səni görməkliyə nəzər lazım,
Səni idrak üçün də sər lazım.

Hələ bizlərdə yox o səm, o nəzər,
Bizə sən күskün olma, ey madər!

Əbdülsəlimzadə Məhəmməd Hadi

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Azərbaycan Milli Şurasında
Bugün təşrini-səninin [noyabrın] 20-sində, gündüz saat 12-də Milli Şuranın iclası münəqid olacaqdır [baş tutacaqdır]. Ümum əzanın [bütün üzvlərin] vaxtimüəyyəndə [müəyyən edilmiş vaxtda] təşrif gətirmələri rica olunur.

Atışma
Keçən gün təşrini-səninin 18-ində, gündüz saat 2-də Vorontsovski və Qubernski küçələrin kücündə vəqe olan [baş tutan] atışmada bir nəfər erməni dalləyi ilə şagirdi naqafil [qəfil] gül-lədən qatı edilmişlərdir. Polisyyənin etdiyi təhqiqata görə bu hadisə böylə olmuşdur.

Bir neçə nəfər dürüst [tamamilə] sərxoş kazak Parapetdə şuluq salıb doladıqları halda Parapetdə olan aşbazxanələrin birinin şüşə-si-ni sındırmışlardır. Bir azdan sonra Vorontsovski küçəyə tərəf iti çarp-maqda olan iki faytonun birindən bir güllə atılmışdır. Bu faytonlarda da sərxoş kazaklar varmış. Bu güllədən heç kas müttəzərrir olmamışdır [ziyan görməmişlər]. Faytonlar qaradavoylar tərəfindən dayandırılmışdır. Bu hində [bu vaxt] faytonlarda olan beş nəfər sərx-oş kazak yer enib qaradavoylara atəş açmışlar. Qaradavoylar ətrafa qaçıb fit verməklə kömək çəgirmişlər. Qaradavoyların səsinə kömək gəldikdə, kazaklar faytonlara minib qaçıb gizlənmişlərdir. Bu atışma əhali arasında böyük həyəcana bəis olmuşdur. Ətrafda olan dükənlər darhal qapanmışdır. Atışma haqqında təhqiqat davam edir.

* Əsgəri məmurların binəgüzərliginə [sərəncamına] görə, hamı ički sətən dükənlər müvəqqətn qapadılmışdır.

* “Yupiter” paroxodu ilə Sentrokəspi və Müvəqqətt İcra Komitəsi üzvlərindən Sadovski, Buşev, Yermakov, Umanski, Saakyan, Arakelyan, Nacarov və qeyriləri Bakıya gəlmişlərdin.

* Şəhər təxliyə edildiyi zaman aparılmış olan dövlət bankı, “Evelina” paroxodunda Bakıya gətirilmişdir.

* Sənəət şöbəsinin müdiri Əhmədovun məruzəsinə görə, Ticarət və Sənəət Nəzarəti [Ticarət və Sənaye Nazirliyi] Tağıyev fabrikasında hazırlanan ağ [bezi] Mərkəzi Ev Komitəsi kooperatsiya və qeyri [digər] ictimai təşkilatlar vasitəsilə əhali arasında təqsim etməyi [pəyləməyi] qərarə almışdır.
* Bakı Reaלי məktəbində və Bakı Ünəs gimnaziyasında təşrini-səninin 19-unda başlayıb təhsilə davam edən və təzə daxil olmaq istəyən müttəəllim və müttəəllimələr [oğlan və qız şagirdlər] qəbul ediləcəkdir. Təşrini-səninin 21-ində təcrübə imtahanları başlanacaq-dır. İmtahanların fəhrüst [cadvəli] məzkur [adı çəkilən] məktəb dəftərxanələrində elan edilmişdir. Dərslər təşrini-səninin 25-indən başlanacaqdır.

* Azərbaycan Milli Şurasının birinci iclasında Şura sədri naminə Bakıda olan polyak təşkilatları həyət-i-rəyasətindən böylə bir teleqraf alınmışdır:

“Bakıda olan polyak təşkilatlarının həyət-i-rəyasəti Azərbaycan Cümhuriyyətinin açılmış olan Milli Şurasını təbrik edib, Azərbaycan Cümhuriyyəti üçün müstəqil və siyasi həyat bərpası ilə mədəniyyətə nəşvünüma [tərəqqi] etməsini arzu edir.”

TEATRO VƏ MUSIQİ

Hökumət teatrusunda cümə günü, təşrini-səninin 22-sinə (noyabrın 9-una) təyin edilən “Vətən” draması bəzi səbəblərdən dolayı oynanmayıb, onun əvəzinə “Bəxtsiz cavan” faciəsi ilə “Pulsuzluq” komediyası mövqeyi-təməşayə qoyulacaqdır. Biletlər hər gün teatrın kassasında satılmaqdadır. “Vətən” teatrosu üçün alın-nan biletlərlə bu təməşayə gəlmək olar.

Hacibəyli Qardaşları müdiriyyəti

GÜRCÜSTANDA

- Ədliyyə naziri Tiflis nahiyyə məhkəməsinin müddəi-ümumisinə [prokuroruna] təklif etmişdir ki, Gürcüstanın istiqlalıyyəti əleyhinə və qaçqınlar məsələsi haqqında məqalələr dərc edən qəzetə müdirləri cinayət məhkəməsi tərəfindən təqib edilsinlər.

- Hərbiyyə nazirinin binəgüzərliginə [sərəncamına] görə, Batuma ancaq Hərbiyyə nazirinin öz imzası ilə şəhadətnaməsi olan adamlar buraxılacaqlardır.

- Gürcüstanda olan erməni siyasi nümayəndəsi Camalyan Gürcüstan Xarıciyyə nazirinə bir məktub göndərib, erməni camaat

xadimlərinin evləri axtarıldığı zaman onların ehtiramı saxlanmasını xahiş etmişdir.

- Tiflisdə olan erməni siyasi heyətinin sualına Gürcüstan Hökuməti cavab vermişdir ki, əhalinin tərkisilah edilməsi haqqında verilən binəgüzərlıq [sərəncam] erməni siyasi heyəti nəzdində olan-lardan başqa, qalan erməni zabıtlarına da şamilidir.

- Gürcüstan dəmiryolların naqəlniki böylə bir binəgüzərlıq ver-mişdir: General-qubəncator [Kəribəlov gərəcəkdir]. Araba və furqonlarda xətirləndə və Poti limanında teleqraf və telefonda qulluq işləri danışığı ancaq gürcü və rus dilində olmalıdır.

Kaxetiya nefti
Kaxetiya İldokan adlı yerdə çıxarılan neft yandırmağa yarar görülmüşdür. Bu neftin bir namüsaiddiyi vardır ki, o da hər saat yarım-iki saatdan bir lampə fitilinin başını kəsmək lazim gəlir. Bu neft şəhərdə Suraxanı nefti adı ilə girvənkəsi beş manatdan satılmaq-dadır.

Qaçqınlar məsələsi
Təşrini-səninin 12-sində Arqutinski və Erzikiyan bir para məsələləri aşkar etməkdən ötrü Hökumət sədri Jordaniya nəzdində [yanında] bulunmuşlardır. Nəticə də bundan ibarət olmuşdur ki, hər-gah on günün müddətində qaçqınlar məsələsi qəti surətdə hall edilmişə Hökumət onları Gürcüstan dairəsində yerləşdirib Tsalka, Bakuriani, Borjomi və Manqlışta baş qalmış olan əsgəri binaları qaçqınlara vəgüzər edəcəkdir [istifadəsinə verəcəkdir]. Bu yerlərdə lazim gələn müsəid mənzil həcz [müsadirə] etməkdən ötrü Höku-mət nümayəndələri ilə Milli Şura nümayəndələrindən ibarət bir komissiya təşkil ediləcəkdir. Qarsdan və Aleksandropoldan Ermənistana getmək istəyən qaçqınlar Hökumət tərəfindən Qarakilsə[lya] qədər göndəriləcəklərdir. Araba və furqonlarda övdət edən [qayıdan] qaçqınlara da hər cür müəvinət [kömək] göstəriləcəkdir.

Jordaniya vəd etmişdir ki doktor Xaçyanın həbsə alınması işi ilə və Qaçqınlar Komitəsinin tələbatı ilə əşina olub, lazim gələn tədbir-lər itixazında bulunacaqdır [tədbirlər gərəcəkdir]. Bu məsələlər haqqında Erməni Milli Şurası Məxarədzə ilə müzakirata başla-malıdır.

* Gürcüstan Dəmiryol Nəzarəti Tiflisdə olan erməni siyasi heyət-inə xəbər vermişdir ki, cənubi dəmiryolları idareyi-örfiyyəyi-əsgəriyyə [hərbi fəvqqlada rejim] altında elan edildiyindən, Hərbiyyə nazirinin əmrinə görə, Türkiyə Hökumətinə verilən dəmiryol qatar-larında başqa heç bir qatar Gürcüstan və Ermənistan sərhədindən cənuba buraxılmayacaqlardır. Ermənistan dəmiryol qaturları sərnişinləri qəbul etməkdən ötrü göstərilən mövqeyə gəlməlidirlər.

* Tiflisdə olan alman heyətinin bəyanına görə, Gürcüstanda olan alman əsgərləri belə bir mühüm zamanda öz vatanlərində olmaq arzusu ilə Berлиндən cavab alıb-almamağa baxmıyaraq, bu yaxınlar-da Gürcüstani tərk edəcəklərdir. Saldatlar bu arzularını öz zabıtlrı vasitəsilə baş məmura yətirib, nə təzə ilə Almanıya gədə biləcəklər-ini xəbər verməyi xahiş etmişlərdin.

* Tiflisdən xəbər verirlər ki, Djiבלadzenin sədarəti altında Sosial-Demokrat firqəsinin ictimiası [yığıncağı] açılmışdır. Sədrin ictimaini təbrik edici nitqindən sonra heyət-i-rəyasətə Çxeidze, ictimaiyyə sədr Lomtədzə və Omiaşvili müəvin, Urətdəzə, Çavçənidzə və Tsiskaridzə katib itixab edilmişlərdir [seçilmişlər]. Bundan əlavə Jordaniya, Tsəreteli və Djiבלadze ictimaiyyə faxri sədr seçilmişlərdin. İctima beş gün davam edəcəkdir.

Berlin Darülfünununun hakimi
L. Melkumyans
Əmrazi-tənəsüliyyə [cinsi xəstəliklər] və dəri naxoşlarını qəbul edir. Qan damarlarına “606” və “916” dəvalarını istemal [tətbiiq] edir. Hər gün saat 2-4-ə kimi.
Ünvan Birfeyov cəddadə Malakan bağçası qarşısında hakim Temirxanyanın müəlicəxanasında. Telefon nömrələri 29-85 və 32-77. 255

Doktor Krinski
L. Melkumyans
Əmrazi-tənəsüliyyə [cinsi xəstəliklər] və cild mərazinə mübtəla olanları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər saat 9-dan 12-yə kimi; axşam saat 4-dən 7-yə kimi. Ünvan: Tarqovi cəddadə Tağıyev qardaşlarının 10 nömrəli evində. Telefon 15-59. 263

Diş müəlicəxanası
S. M. İtkinin süni diş laboratoriyası
Dişlərin ağrısız çəkilməsi. Təzə üsulla farfor və qızıl dişlər qon-darılması. Dişlərin qaytırmaq və diş qoydurmaq xahışında olanlar səhər saat 9-dan birə və 4-dən 6-ya qədər qəbul olunurlar.
Ünvan: Bolşoy Marskoy küçədə 37 nömrəli ev, telefon 06-2